

Archeologische begeleiding, Lange Violettestraat (Gent).

Titel

Archeologische Begeleiding, Lange Violettestraat (Gent)

Auteurs

Ben Terryn, David Janssens, Niels Janssens

Opdrachtgever

Lofting Immo NV en Patricaire NV

Projectnummer

2012-37

Plaats en datum

Gent 6 mei 2014

Reeks en nummer

BAAC Vlaanderen Rapport 112

ISSN 2033-6898

Inhoud

Samenvatting.....	1
1 Inleiding.....	2
1.1 Algemeen.....	2
1.2 Doel van het onderzoek.....	3
1.3 Aard van de bedreiging	3
1.4 Opzet van het rapport.....	3
2 Methode	4
3 Bodemkundige en archeologische gegevens.....	5
3.1 Bodemkundige gegevens	5
3.2 Beknopte historiek en archeologische gegevens	6
3.2.1 Geschiedenis van het Sint-Jorisklooster	6
3.2.2 Geschiedenis van de Katoenspinnerij-weverij Heyman	7
3.2.3 Historische kaarten	9
3.2.4 Gekende archeologische informatie.....	12
4 Beschrijving sporen.....	13
4.1 Eerste fase (mei 2012).	13
4.2 Tweede fase (april 2014).....	18
5 Besluit en archeologische vraagstelling	26
6 Bibliografie	27
7 Lijst met figuren.....	28
8 Bijlagen	29
8.1 Lijsten	29
8.1.1 Sporenlijst.....	29
8.2 Kaartmateriaal	29
8.2.1 Overzichtsplan	29

Technische fiche

Naam site: Gent, Lange Violettestraat

Ligging: Lange Violettestraat 168, 170-172
Gent, Oost Vlaanderen

Topografische kaart¹:

Kadaster²: Afdeling 4, Sectie D

Percelen: 2608N, 2612z2

¹ <http://www.ngi.be/topomapviewer>

² <http://ccff02.minfin.fgov.be/cadgisweb>

Coördinaten: X: 105556.226 Y: 192962.611 (noordoosten terrein)
X: 105521.757 Y: 1092956.234 (noordwesten terrein)
X: 105564.251 Y: 192948.264 (zuidoosten terrein)
X: 105533.940 Y: 192933.047 (zuidwesten terrein)

Onderzoek: Archeologische begeleiding

Projectcode BAAC: 2012-37

Opdrachtgever: Lofting Immo NV
Patricaire NV

Uitvoerder: BAAC Vlaanderen bvba

Vergunningsnummer: 2012/178(2)

Naam aanvrager: Ilse Gierts

Projectleiding: Ilse Gierts

Terreinwerk: 11 mei 2012, 31 maart 2014, 1 t.e.m. 4 april 2014 en 28 april 2014

Verwerking: 14-21 mei 2012 en 6-21 mei 2014

Wetenschappelijke begeleiding: Stad Gent, Dienst Stadsarcheologie en Stadsarchief

Trajectbegeleiding: Stad Gent, Dienst Stadsarcheologie en Stadsarchief

Bewaarplaats archief: BAAC Vlaanderen bvba

Grootte projectgebied: ca. 1900m²

Grootte onderzochte oppervlakte: ca. 550m²

Reden van de ingreep: De bouw van enkele lofts met tuin binnen het onderzoeksgebied.

Bijzondere voorwaarden: Geen. Er werd een Plan van Aanpak opgesteld door Robrecht Vanoverbeke, BAAC. Dit PvA werd goedgekeurd door het Agentschap in het kader van de vergunningsaanvraag.

Archeologische verwachting: Het onderzoeksgebied is gesitueerd binnen de 14de eeuwse omwalling van de stad Gent. Op deze locatie was, tot de afschaffing ervan in 1796, het Sint-Jorisklooster en –hospitaal gelegen. Dit godshuis van de Sint-Joriskilde gaat zeker terug tot de 14de eeuw en werd herbouwd in de 17de eeuw. Later werd in het kloosterdomein een spinnerij ingericht. Na afbraak van een deel van het complex verdween de kapel onder een appartementsblok.

Wetenschappelijke vraagstelling:

Met het archeologisch onderzoek wordt beoogd een inzicht te krijgen in deze zone net binnen de 14de eeuwse stadsomwalling. Over deze zone beschikt men momenteel nog niet over relevante archeologische kennis voorafgaand aan de 14de eeuw. Het onderzoek moet op deze manier georiënteerd worden dat men deze kennis eventueel kan aanvullen. De historische kennis over deze site vanaf de 14de eeuw dient aangevuld te worden met materiële tastbare bewijzen over het voormalige Sint-Jorisklooster en – hospitaal; het latere klooster en de spinnerij. Dit onderzoek moet hier aan verhelpen. Voorts moet er ook worden onderzocht welke informatie dit bodemarchief bevat over het dagelijkse leven op deze plek.

Resultaten:

Er werden tijdens het onderzoek enkel (sub)recente sporen aangetroffen die teruggaan op de voormalige textielfabriek die in het verleden binnen het plangebied gevestigd waren. Er werd een aan/afvoersysteem blootgelegd dat water en stoom af- en aanvoerde naar de stoommachines die instonden voor aandrijving van de machines. Verder kwamen er enkele recentere rioleringen en muren aan het licht die kunnen verbonden worden met de garage die gedeeltelijk werd afgebroken in het kader van het huidige bouwproject. Bewoningssporen uit oudere periodes, die samen gaan met het kloostercomplex van de Sint-Jorisorde, werden tijdens het onderzoek niet teruggevonden. Aan de hand van de datering van de ophooglagen in de profielen kon wel worden aangetoond dat het plangebied tijdens de late middeleeuwen werd opgehoogd. Bouwactiviteiten ten behoeve van de bouw en latere uitbreiding van de textielfabriek kunnen hun impact gehad hebben op het bodemarchief waardoor eventuele structuren en sporen uit deze periode niet meer herkenbaar zijn.

Samenvatting

In opdracht van Lofting Immo NV en Patricaire NV heeft BAAC bvba een archeologische begeleiding uitgevoerd aan de Lange Violettestraat te Gent. Op de betreffende locatie heeft de opdrachtgever de bouw van enkele lofts met binnentuin gepland.

Het onderzoeksgebied is gesitueerd binnen de 14de eeuwse omwalling van de stad Gent. Op deze locatie was, tot de afschaffing ervan in 1796, het Sint-Jorisklooster en –hospitaal gelegen. Dit godshuis van de Sint-Jorisgilde gaat zeker terug tot de 14de eeuw en werd herbouwd in de 17de eeuw. Later werd in het kloosterdomein een spinnerij ingericht. Na afbraak van een deel van het complex verdween de kapel onder een appartementsblok.

De archeologische begeleiding werd uitgevoerd op 11 mei 2012, van 28 maart 2014 tot en met 4 april 2014 en op 28 april 2014. Het onderzoek werd uitgevoerd in twee fasen. Tijdens de eerste fase, mei 2012, werd het uitbreken van de vloeren en het uitgraven van putten voor kelders, liftschachten en het plaatsen van een torenkraan begeleid. In totaal werden tijdens deze fase 15 werkputten aangelegd. In de tweede fase, april 2014, werd het afgraven van de binnentuin en het uitgraven van een diepere put voor het plaatsen van de citernes begeleid. Tijdens deze fase werden 2 werkputten aangelegd op de binnenplaats.

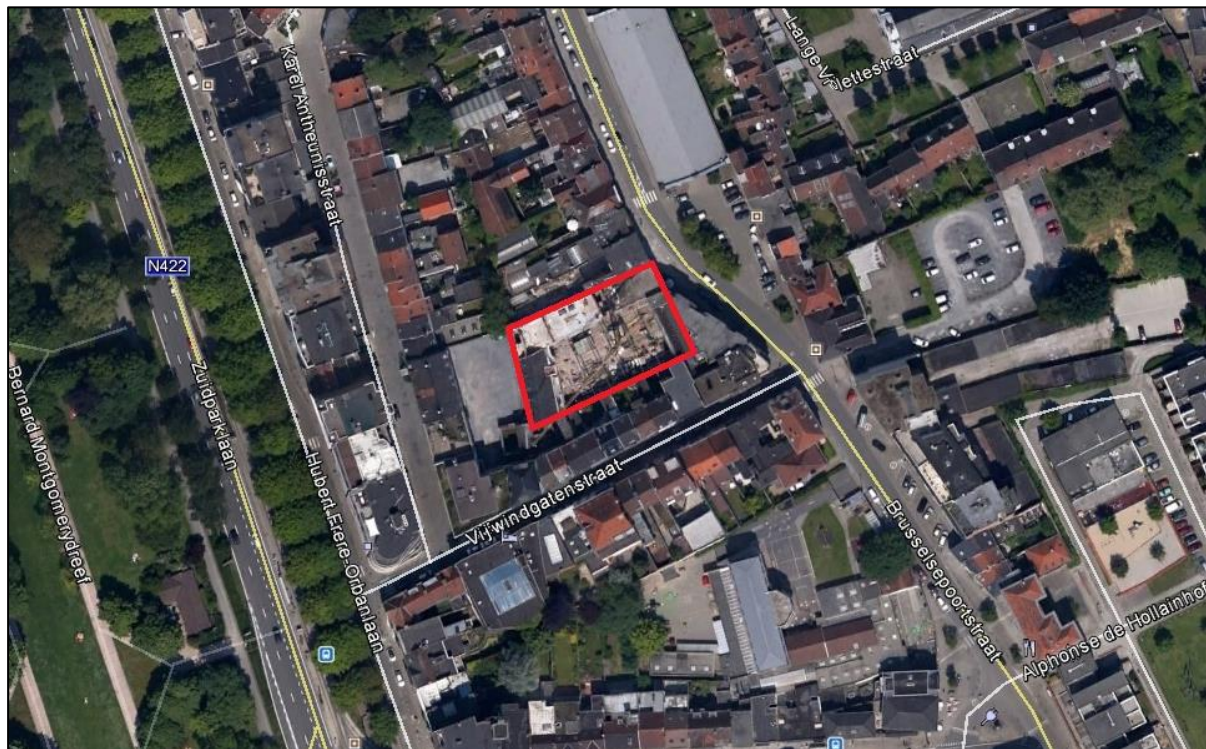
Er werden tijdens het onderzoek enkel (sub)recente sporen aangetroffen die teruggaan op de voormalige textiel fabriek die in het verleden binnen het plangebied gevestigd waren. Er werd een aan/afvoersysteem blootgelegd dat water en stoom af- en aanvoerde naar de stoommachines die instonden voor aandrijving van de machines. Verder kwamen er enkele recentere rioleringen en muren aan het licht die kunnen verbonden worden met de garage die gedeeltelijk werd afgebroken in het kader van het huidige bouwproject.

Bewoningssporen uit oudere periodes, die samen gaan met het kloostercomplex van de Sint-Jorisorde, werden tijdens het onderzoek niet teruggevonden. Aan de hand van de datering van de ophooglagen in de profielen kon wel worden aangetoond dat het plangebied tijdens de late middeleeuwen werd opgehoogd. In welke mate de bouwactiviteiten ten behoeve van het vestigen en de latere uitbreiding van de textiel fabriek hun invloed hebben gehad op het bodemarchief kon aan de hand van het onderzoek niet duidelijk bepaald worden. Tijdens het onderzoek diende immers niet overal op een zelfde diepte afgegraven te worden.

1 Inleiding

1.1 Algemeen

In opdracht van Lofting Immo NV en Patricaire NV heeft BAAC bvba een archeologische begeleiding uitgevoerd aan de Lange Violettestraat te Gent. Op de betreffende locatie heeft de opdrachtgever de bouw van enkele lofts met binnentuin gepland.

Figuur 1: Luchtfoto met aanduiding van het plangebied (rode kader).³

In het kader van het 'archeologiedecreet' (decreet van de Vlaamse Regering 30 juni 1993, houdende de bescherming van het archeologisch patrimonium, inclusief de latere wijzigingen) en het uitvoeringsbesluit van de Vlaamse Regering van 20 april 1994, is de eigenaar en gebruiker van gronden waarop archeologische waarden zich bevinden, verplicht deze waarden te behoeden en beschermen voor beschadiging en vernieling. In het licht van de bestaande wetgeving heeft de opdrachtgever beslist, in samenspraak met het Agentschap Onroerend Erfgoed, eventuele belangrijke archeologische waarden te onderzoeken voorafgaande aan de werken op het terrein. Dit kan door behoud in situ, als de waarden ingepast kunnen worden in de plannen, of ex situ, wanneer de waarden onomkeerbaar vernietigd worden.

De archeologische opgraving werd uitgevoerd op 11 mei 2012, van 28 maart 2014 tot en met 4 april 2014 en op 28 april 2014. Projectverantwoordelijke was Ilse Gierts.

Contactpersonen bij de stad Gent, dienst stadsarcheologie en stadsarchief, was Geert Vermeiren. Bij de opdrachtgever was dit Erik Vermeiren.

³ Google Earth 2014.

1.2 Doel van het onderzoek

Het bouwproject heeft een stevige impact op de ondergrond en de kans bestaat dat hierbij archeologisch patrimonium vernietigd wordt. Het onderzoek heeft dan ook als doel om de archeologische waarden, die bij het verbouwen van de bestaande panden en de aanleg van de binnentuin verloren dreigen te gaan, in kaart te brengen en te bewaren. Hiervoor zal een archeologische begeleiding plaatsvinden van de graafwerkzaamheden die worden uitgevoerd in functie van de bouwwerkzaamheden.

1.3 Aard van de bedreiging

De opdrachtgever, Lofting Immo NV en Patricaire NV, wil op het plangebied aan de Lange Violettestraat lofts bouwen. Daarbij wordt de bovenste 100 cm van het terrein verstoord door graafwerken (uitbraak vloeren, etc.). Centraal op het plangebied is een binnentuin met aanplanting gepland. Hier zullen ook verschillende citernes worden geplaatst voor het opvangen van regenwater en riolering. Hiervoor zal lokaal een dieper kuil worden uitgegraven. Bij deze werkzaamheden dreigen eventuele aanwezige archeologische resten van het Sint-Jorisklooster en de latere spinnerij verloren te gaan.

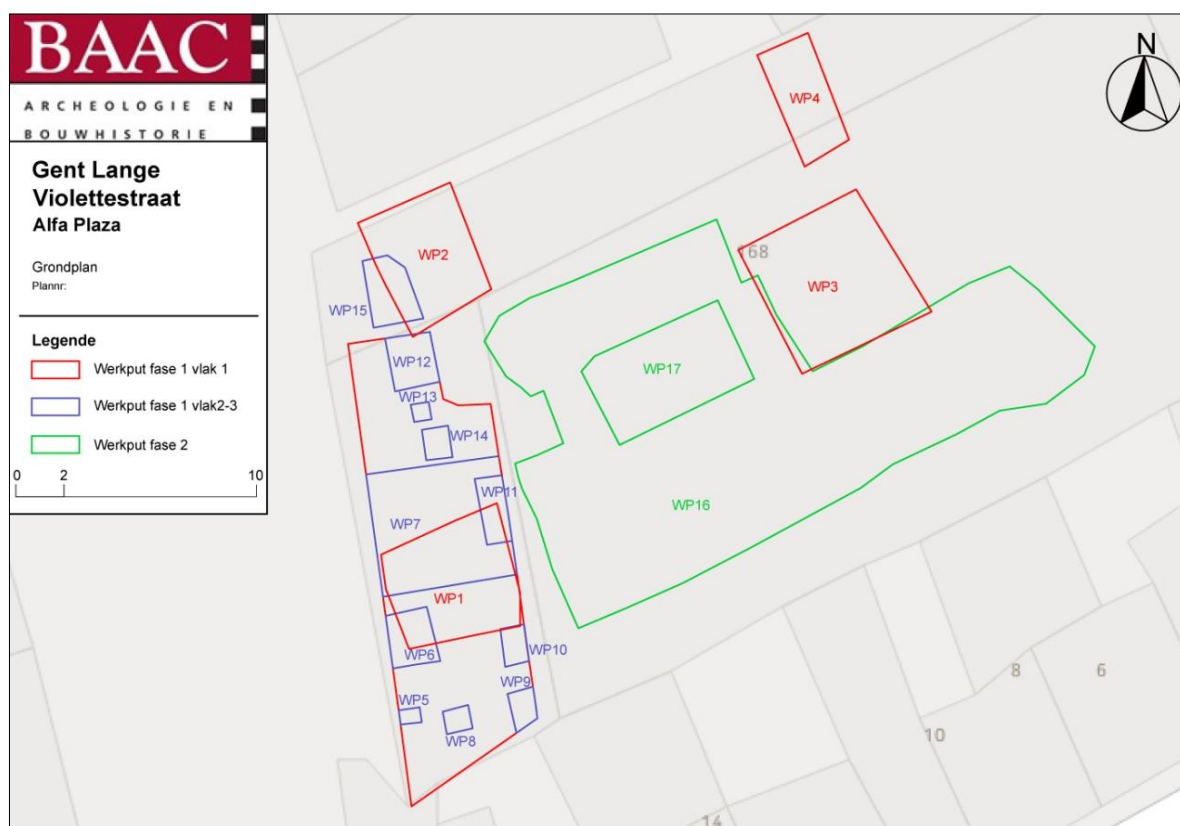
1.4 Opzet van het rapport

Na dit inleidende hoofdstuk waarin het kader van het onderzoek werd geschetst, wordt de methode die tijdens het onderzoek werd gebruikt, besproken. Vervolgens wordt stilgestaan bij de bekende archeologische en bodemkundige gegevens van het plangebied en de omgeving, waarna de resultaten van de archeologische begeleiding gepresenteerd worden. Tot slot volgen een interpretatie en besluit waarin de archeologische vraagstelling besproken zal worden.

2 Methode

Het plangebied heeft een lengte van ca. 41m en een breedte van ca. 26m. Centraal op het plangebied ligt de toekomstige binnentuin, een oude garagehal waarvan het dak werd verwijderd. In het westen, noorden en oosten wordt dit plein begrensd door gebouwen waarin de verschillende lofts zullen gebouwd worden. Deze gebouwen gaan terug op de gebouwen van het kloostercomplex waarin vanaf het begin van de 19de eeuw een spinnerij gevestigd was. Het plangebied grenst in het oosten aan de Lange Violettestraat. In het zuiden loopt de Vijfwindgatenstraat (zie Figuur 1).

De archeologische begeleiding werd uitgevoerd in twee fasen. Tijdens de eerste fase, mei 2012, werd het uitbreken van de vloeren en het uitgraven van putten voor kelders, liftschachten en het plaatsen van een torenkraan begeleid. In totaal werden 15 werkputten aangelegd. Werkputten 1 en 2 lagen in het oosten van het onderzoeksterrein en werkputten 3 en 4 in het westen. Hierbij werden de huidige vloeren uitgebroken en de onderliggende puinlaag verwijderd. Binnen werkput 1 en 2 werd lokaal op 11 plaatsen (werkput 5 -15) nog ongeveer 0,50m verdiept. In de tweede fase, april 2014, werd het afgraven van de binnentuin en het uitgraven van een diepere put voor het plaatsen van de citernes begeleid. Tijdens deze fase werden 2 werkputten (werkput 16 en 17) aangelegd op de binnenplaats. In werkput 16 werd circa 0,70m verdiept. De tweede werkput (werkput 17) was een lokale verdieping, tot 3,60m onder maaiveld, die werd uitgegraven ten behoeve van citernes (Figuur 2).

Figuur 2: Puttenplan met aanduiding van de verschillende werkputten op de kadastraal kaart.

Tijdens het archeologisch onderzoek werden alle archeologische sporen gefotografeerd, beschreven en ingemeten met een *Robotic Total Station* (RTS). Uit sporen en ophogingslagen werden indien mogelijk vondsten verzameld ter datering. Van muren werden de gebruikte bakstenen en mortel beschreven, indien nodig werden er monsters ingezameld. In de diepere putten werden enkele profielen gedocumenteerd om de opbouw van de bodem in kaart te brengen. Deze profielen werden gefotografeerd, ingetekend op schaal 1/20 en beschreven.

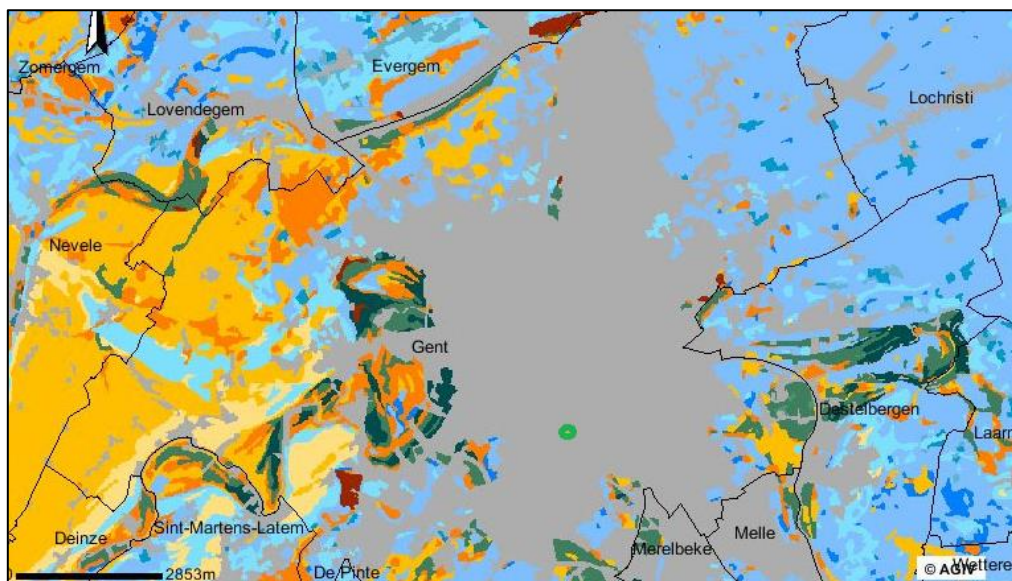
3 Bodemkundige en archeologische gegevens

In dit hoofdstuk wordt een overzicht gegeven van de beschikbare kennis inzake bodemkunde, geomorfologie, historie en archeologie met betrekking tot de onderzoekslocatie en van de directe en ruimere omgeving. Dit vormt de basis voor de archeologische verwachting van het onderzoeksgebied.

3.1 Bodemkundige gegevens

Het plangebied is gelegen in de nabijheid van de samenvloeiing van de rivieren de Leie en de Schelde, in de Vlaamse Vallei. Dit is een depressie die door fluviatiele processen is uitgeschuurd vanaf het Midden-Cromerien en in de loop van het Weichselien opgevuld is geraakt. In het Laat-Pleistoceen (130.000-11.650 BP) werd de Vlaamse Vallei in haar definitieve vorm uitgeschuurd. Tijdens het Weichselien verkregen de rivieren als gevolg van het koudere klimaat een vlechtend geulenpatroon. Tijdens de lente werd door het smeltwater zand en leem afgezet over de ganze breedte van de vallei. Tijdens de daaropvolgende zomer nam het debiet af en trok het water zich terug naar het hoofdstroomgebied. In de actieve geulen werd nog steeds zand afgezet, terwijl in de depressies in de valleivlakte leem sedimenteerde. Tijdens het Laatglaciaal (de laatste fase van het Weichselien, 14.640-11.650 BP) en in het Holoceen (11.650 BP tot nu) verbeterde het klimaat opnieuw en verkregen de Leie en Schelde opnieuw een meanderend patroon.

De bodemkundige gegevens voor het plangebied zijn schaars, aangezien het in de bebouwde kom van Gent gelegen is en daarom niet gekarteerd is op de bodemkaart van Vlaanderen (Figuur 3).

Figuur 3: Bodemkaart van Vlaanderen met situering van het plangebied (groene cirkel).⁴

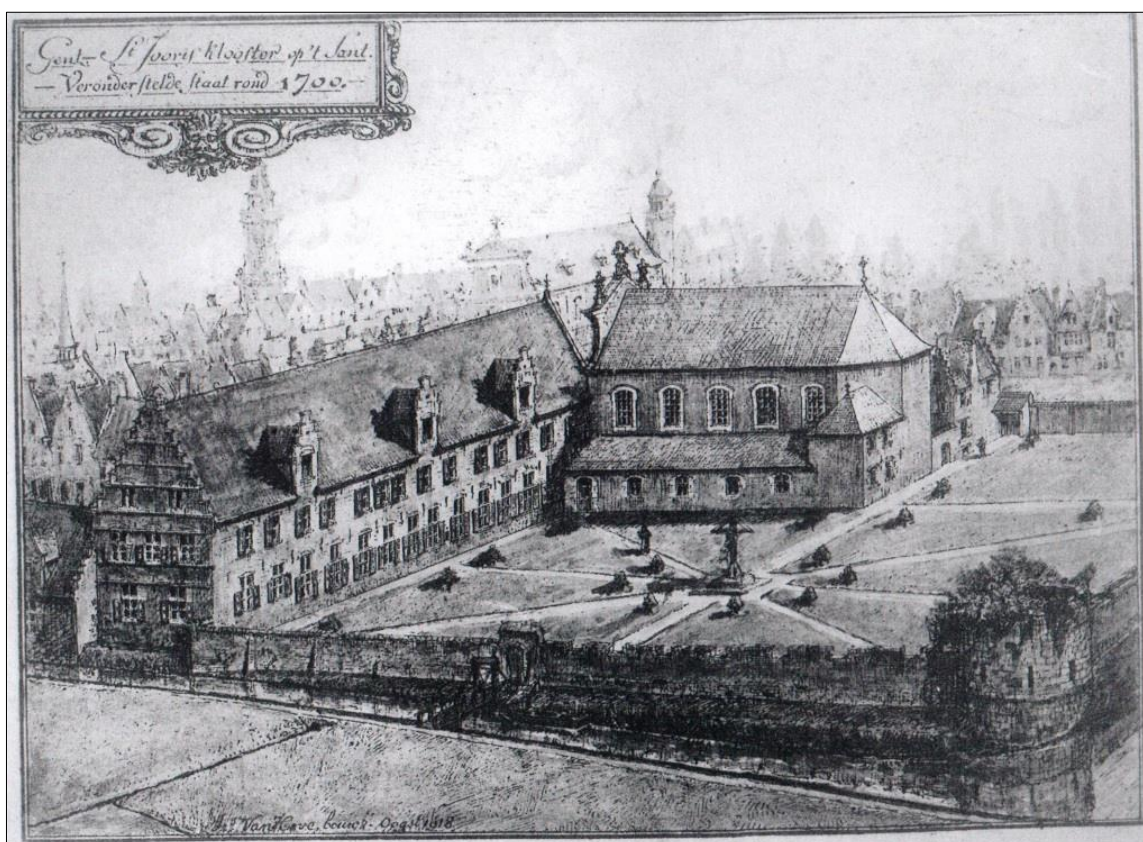
Het plangebied is wel gekarteerd op de kwartairgeologische kaart van Vlaanderen. Volgens deze kaart dagzomen in het plangebied fluviatiele afzettingen van het Holoceen en mogelijk Tardiglaciaal (Laat-Weichseliaan) (FH). Hieronder bevinden zich eolische afzettingen van het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen), mogelijk Vroeg-Holoceen (ELPw), en op nog grotere diepte fluviatiele afzettingen van het Weichseliaan (FLPw).

⁴ AGIV 2014

3.2 Beknopte historiek en archeologische gegevens

3.2.1 Geschiedenis van het Sint-Jorisklooster

De kapel van het Sint-Jorisklooster gaat terug tot in de 14^e eeuw. Een schuttersgilde kreeg een oefenplaats toegewezen aan de vijf windgatbrug (huidige Vijfwindgatenstraat). Deze gilde stichtte daar in 1340 een kapel en een hospitaal. In 1381 verhuisde de oefenplaats van deze gilde, maar het hospitaal en de kapel bleven. Het hospitaal viel onder het toezicht van geestelijke broeders van de orde van Sint-Joris, tot zij in 1500 door vrouwelijke geestelijken vervangen werden, die de zusters van Sint-Joris genoemd werden. In 1578 werden de zusters verjaagd door de Calvinisten en het klooster kwam in onbruik. Dit duurde tot 1636, toen de zusters terug kwamen en een opvoedingsgesticht bouwden in het klooster en de kapel werd heropgebouwd. In 1793 werd het kloostercomplex opgeheven.⁵

Figuur 4: Weergave van het kloostercomplex van Sint-Joris omstreeks 1700. De kapel, die in 1936 werd afgebroken is duidelijk zichtbaar op deze weergave. Het gebouw links bestaat momenteel nog steeds, maar onderging grote veranderingen in de periode dat het complex in gebruik was als weverij/spinnerij. Momenteel wordt het omgebouwd tot verschillende lofts. Ter plaatsen van de vroegere binnentuin van het klooster is in het huidige plan eveneens de binnentuin van de lofts gepland (werkput 16 en 17). (Bron: Devriese 2011a)

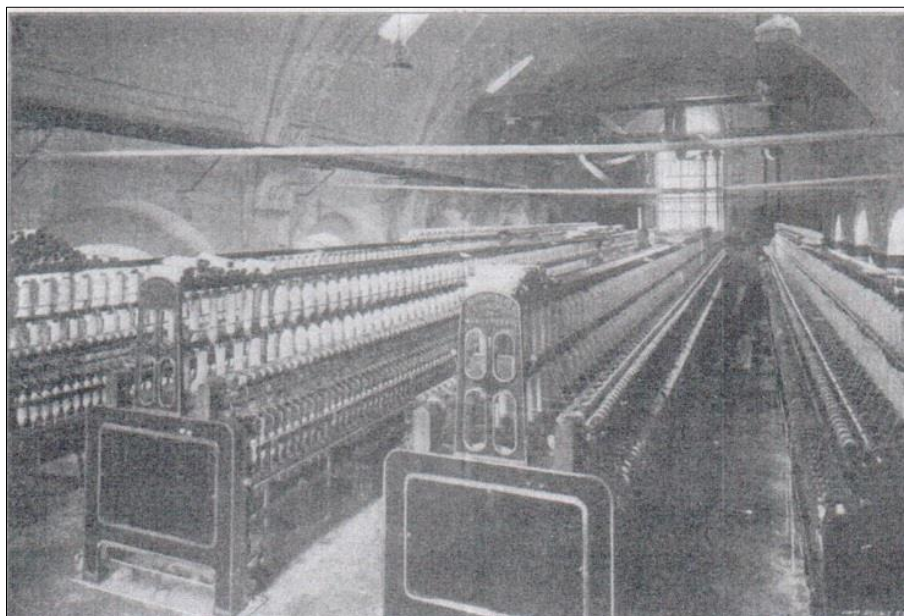
⁵ Steyaert, 1847, pp. 89-90.

3.2.2 Geschiedenis van de Katoenspinnerij-weverij Heyman⁶

In de Franse tijd werd het voormalige Sint-Jorisklooster en de daarbij horende kapel omgevormd tot een katoenfabriek. Volgens een *'notice historique'*, die dienst deed als bedrijfsbrochure van de onderneming Pipyn, was het Lieven Bauwens die samen met zijn schoonbroer Jan Heyman in 1817-1818 een katoenspinnerij startte in de kapel.⁷ Het bedrijf was vermoedelijk van het begin af een gecombineerde spinnerij-weverij. Het was een middelgroot bedrijf en stelde anno 1885 250 werklieden te werk.⁸

Figuur 5: Een, ietwat overdreven, weergave van de spinnerij Pipyn. Op de voorgrond is de Vrijwindgatenstraat zichtbaar, het tot fabrieksruimte omgevormde kloostergebouw (midden boven) en de spinnerij-kapel (rechts boven) zijn goed herkenbaar. (Bron: jaren 1920, brochure uit de verzameling A. Verbeke)

Figuur 6: Foto van de in de kapel opgestelde spinmachines (Bron: jaren 1920, bedrijfsbrochure Pipyn, verzameling A. Verbeke).

⁶ Devriese, 2011b, p. 13-21.

⁷ Devriese 2011b, 15; *'Notice historique publiée à l'occasion du centième anniversaire de fondation de la firme Anciens Etablissements Pipyn société anonyme Filature et tissage de coton Gand et Wetteren 1818-1918'*.

⁸ Devriese 2011b, 16 & De Weerd 1959

De spinmachines in die tijd waren van het type Mule Jenny en werden aangedreven door rosmolenpaarden. In 1827 kreeg het bedrijf de toelating een eerste stoommachine met een lage kracht van 12PK van het type Watrin-Dardispine te installeren.⁹ De kapel werd zwaar verbouwd in drie bouwlagen, dit voor het beoogde industriële doel. In 1840-1850 telde de fabriek 24 spinmachines en 250 weefgetouwen.¹⁰ Omstreeks 1890 kwam het bedrijf in handen van Willem Pipyn die het oude kloostercomplex volledig ombouwde tot een “modern” industrieel fabrieksgebouw. (Figuur 5 en Figuur 6). De weverij-spinnerij aan de Vijfwindgaten-Lange Violettestraat werd omgevormd tot een volwaardige spinnerij met 17.800 spinnen.

De katoenfabriek en spinnerij overleefde de grote crisis van 1929-1930 echter niet. De fabriek werd doorverkocht en later werd op die plaats garage ‘Van Steenkiste’ geïnstalleerd. Het was echter niet de ondergang van de spinnerij die ervoor zorgde dat de kapel van het Sint-Joris klooster werd afgebroken, maar wel de beslissing van het Brusselse ministerie van openbare werken om het verkeer Brussel-Oostende te vergemakkelijken via het aanleggen van nieuwe rioollijnen. Op dit voorstel kwam geen bezwaar van de commissie van Monumenten. Hoewel het idee reeds voorbijgestreefd was en er in 1935 besloten werd om het tracé Brussel-Oostende aan te leggen buiten het centrum van Gent, werd de kapel toch afgebroken in 1936. (

Figuur 7) Er werd alsnog formeel bezwaar aangetekend vanuit de commissie van Monumenten, maar dit kwam te laat om de kapel te redden.

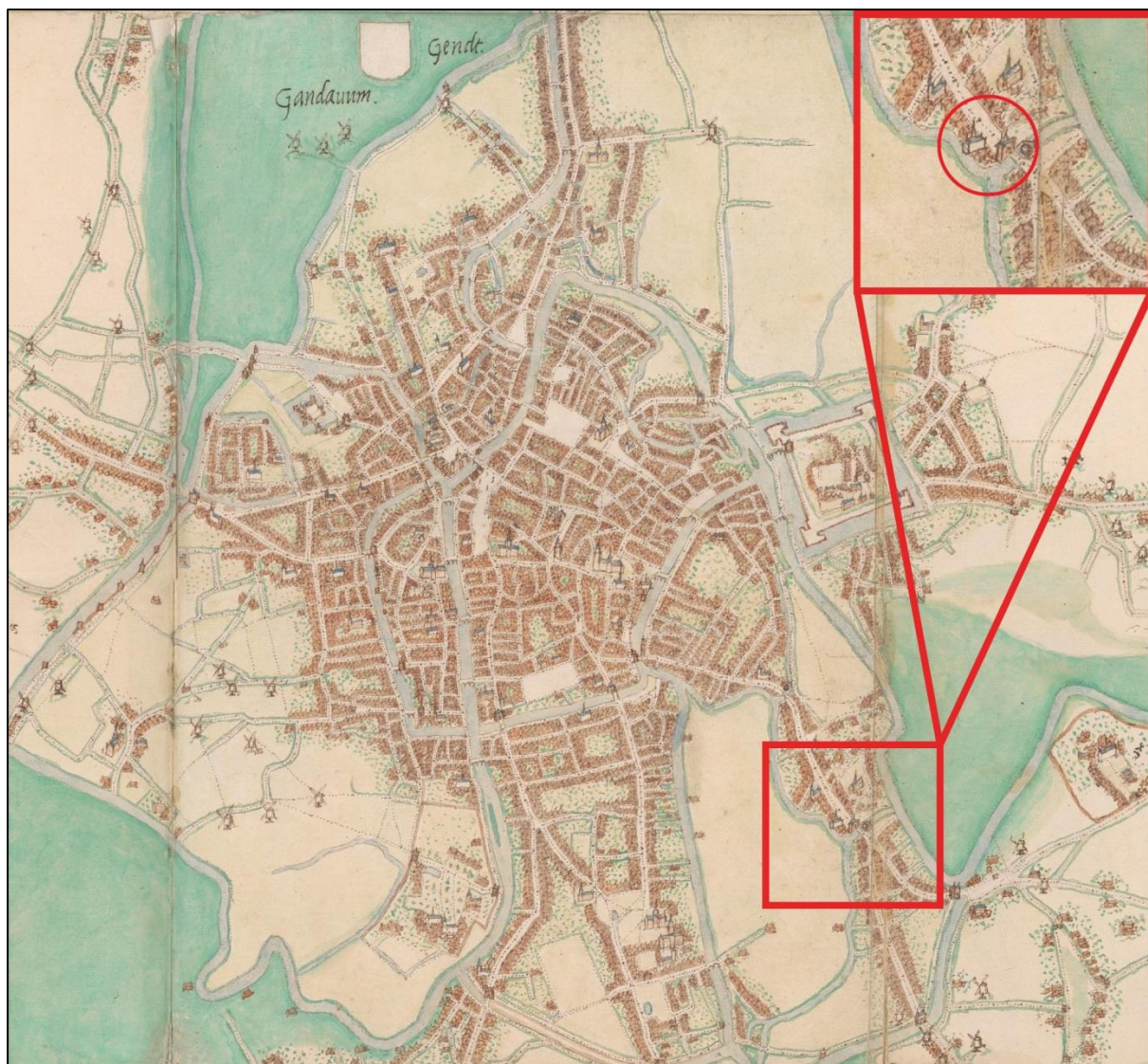
Figuur 7: Foto van de afbraakwerkzaamheden aan de kapel in 1936. (Bron: Stadsarchief, verzameling Stedelijke Commissie voor Monumenten en Stedenschoon).

⁹ Devriese 2011b, 15; volgens de ‘Notice historique’ werd deze toelating verleend in Den Haag op 3 september 1827.

¹⁰ Devriese 2011b, 16.

3.2.3 Historische kaarten

Eén van de oudste stadplannen van Gent werd in 1559 door Jacob van Deventer, koninklijk geograaf, opgesteld in opdracht van de Spaanse koning Filips II. Op deze kaart is het plangebied gelegen net ten zuidoosten van de oudste stadskern van Gent. Op de kaart staat de kloosterkapel weergegeven die naast de “Vijfwindgatpoort” gelegen is (zie Figuur 8)

Figuur 8: De netkaart van Gent opgesteld door Jacob van Deventer in 1559 (noord georiënteerd) met een uitsnede ter plaatse van het plangebied (aangeduid met rode cirkel). (Bron: Coene & De Raedt 2011, 34)

Een tweede kaart dateert uit 1572 (zie Figuur 9). Op een detail van deze kaart is duidelijk het kloostergebouw te zien liggende aan een zijarm van de oude Schelde. Op deze tekening is te zien hoe het kloostergebouw rondom een binnenplein gelegen is en voorzien van bijgebouwen. De kapel wordt op deze kaart niet duidelijk afgebeeld.

De kaart van Henricus Hondius (1649) geeft de situatie een eeuw later weer (zie Figuur 10). Op het stadsplan zijn de kapel en de bijgebouwen van het klooster duidelijker te herkennen.

Figuur 9: Kaart van Frans Hogenberg uit 1572 (oost georiënteerd) met uitsnede van het plangebied (blauwe cirkel). (Bron: Universiteitsbibliotheek Heidelberg 2014)

Figuur 10: Stadsplan door Henricus Hondius uit 1649 (west georiënteerd), met in uitsnede van het plangebied (rode cirkel). (Bron: Capiteyn, Charles, Laleman 2007, 27)

Ook de Ferrariskaart toont een gelijkaardig beeld, opvallend hierbij is dat de Sint-Joriskapel niet duidelijk weergegeven is (zie Figuur 11).

Figuur 11: Uitsnede uit de kaart van Ferraris (1771-1778), noordelijk georiënteerd. Het plangebied staat bij benadering met een blauwe cirkel aangeduid. (bron: Digitale bibliotheek van de koninklijke bibliotheek van België 2014)

Een heel gedetailleerd plan is dit opgesteld door P. De Vos, architect en expert van het departement de l'Escaut. Deze kaart, opgetekend tijdens de Franse periode in 1798, geeft een zeer nauwkeurig beeld van het klooster en de bijhorende kapel. Tijdens deze periode was het klooster al verlaten ten voordele van de katoennijverheid.

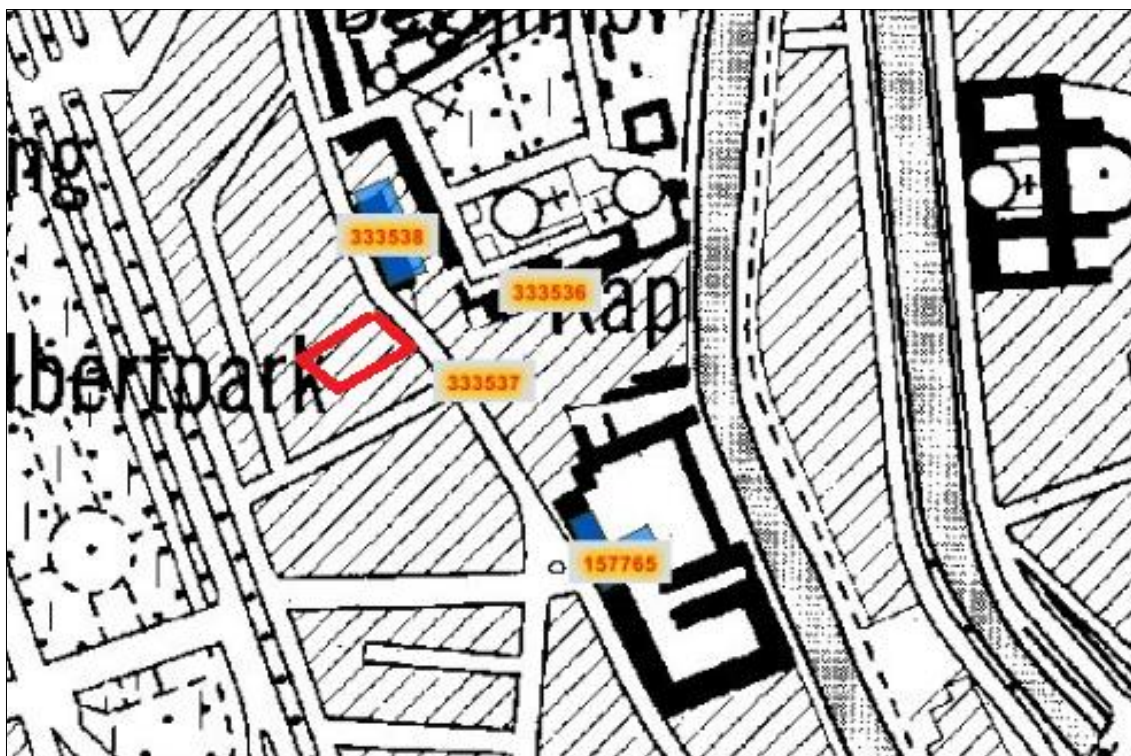

Figuur 12: Plan van P. De Vos uit 1798 (west georiënteerd) met aanduiding van de kapel (rood), de huidige loop van de straat (geel) na de afbraak van de kapel, de huidige gebouwen (groen) en de locatie van de vroegere binnentuin ("jardin") (blauw), waar nu in het huidige plan ook de binnentuin gerealiseerd zal worden. (Bron: Atlas Goetghebuer).

3.2.4 Gekende archeologische informatie.

Hiervoor werd de Centrale Archeologische Inventaris (CAI) geraadpleegd. Deze inventaris verzameld informatie over de gekende archeologische sites in Vlaanderen. Het plangebied is zelf nog niet gekend in de CAI. In de buurt van het plangebied komen volgende van belang zijnde CAI-nummers voor (zie Figuur 13):

- CAI nummer 333536: resten van de stadsmuur en een versterkingstoren verwerkt in de zuidmuur van het Begijnhof. Aan de stadszijde versterkt met zware steunberen verbonden met een spitsboog. Op deze boog rustte waarschijnlijk een weergang. Er sloot rechthoekige ruimte aan bij de toren. Een traptoren met spiltrap bevindt zich ten zuidwesten, in de oksel tussen toren en walmuur.
- CAI nummer 333537: Mogelijke resten van de Vijfwindgatenbrug. Muurdeel in baksteen en afgewerkt met Doornikse kalksteen en haaks erop de resten van twee smallere muren in baksteen (en Doornikse kalksteen?) van een klein gebouw.
- CAI nummer 333538: muurresten en een kleine half ondergrondse kelder uit de late middeleeuwen of een jongere periode.
- CAI nummer 157765: Resten van het voormalige pesthuis van Sint Macharius. De onderkeldering bleef intact in de aanwezige bebouwing. Het Pesthuis was een rechthoekige constructie in baksteen bestaand uit 2 bouwlagen en een zolderverdieping. Het werd gesticht in 1582.

Figuur 13: Uitsnede uit de kaart van de CAI met aanduiding van het plangebied.

4 Beschrijving sporen¹¹

4.1 Eerste fase (mei 2012).

Eerst werden 4 werkputten aangelegd waarbij de huidige vloerniveaus werden opgebroken en ca. 30cm verdiept. De eerste werkput bevond zich in het oosten van het plangebied, in het zuid-noord georiënteerde gebouw van het oude klooster en de latere katoenfabriek en garage. De balken aanwezig in het plafond waren oorspronkelijk ook aanwezig in de katoenfabriek¹² en mogelijk ook in de oude kloostergebouwen¹³. In deze werkput werden 2 sporen herkend, beiden recente muren die vermoedelijk onderdeel waren van de voormalige garage (zie Figuur 14). De eerste muur (S1.1) kent een zuid-noord oriëntatie en was 4.60 meter lang en 0.34 meter breed. Haaks op deze eerste muur staat spoor 1.2, een muur met een oost-west oriëntatie. Deze muur is 3.20m lang en eveneens 0.34m breed. Beide muren zijn opgetrokken uit rood-oranje bakstenen (20x12x3cm) en cementmortel.

Figuur 14: Overzichtsfoto van werkput 1.

Werkput 2 besloeg een kleine kamer in het oosten van het oost-west georiënteerde gebouw van het oude klooster. Daarin werden 3 sporen onderscheiden (zie Figuur 15). Het betreft 3 bakstenen vloeren opgebouwd uit industriële bakstenen (18/19x8/9x5 cm) en cementmortel. Spoor 2.1 wordt onderbroken door betonnen platen/funderingen. Alle sporen worden op basis van gebruikte materialen als (sub)recente sporen gedateerd.

¹¹ Het weinige aardewerk dat tijdens het onderzoek werd ingezameld zal tezamen met de sporen besproken worden.

¹² Devriese 2011b, 13-21.

¹³ Een groot deel van de kloostergebouwen werden gesloopt bij het aanleggen van de vijfwindgatenstraat, DESMEDT, 2003, 47.

Figuur 15: Overzichtsfoto werkput 2.

Figuur 16: Overzichtsfoto van de kelder die werd aangetroffen in werkput 3 (met spoornummers).

Werkput 3 situeerde zich in het noordwestelijke deel van de binnenplaats. In totaal werden er 8 sporen onderscheiden (zie Figuur 16). In het zuidoosten van de werkput werd een deel van een

kelderruimte aangetroffen (S3.4 t.e.m. S3.8). De bakstenen zijmuur (S3.4 en S3.8) loopt noord-zuid en buigt nadien af naar het oosten. De gebruikte oranje/rode bakstenen (20/19x10x6) zijn met cementmortel aan elkaar gehecht. S3.8 en S3.4 zijn koud tegen elkaar aangebouwd, maar verschillen verder niet in gebruikte bakstenen of mortel. S3.8 is aan de binnenzijde wel bepleisterd; Binnen de kelder werd een binnenmuur aangebracht (S3.5). Deze muur is opgebouwd uit een dubbele rij roze rode baksteen (20x10x6 cm) en kent een oost-west oriëntatie. De mortel bestaat eveneens uit cementmortel. De bakstenen vloer van de kelder (S3.6 en S3.7) is opgebouwd uit bakstenen met een afmeting van 19x10x6 en aan elkaar gevestigd met cementmortel. Opmerkelijk is de ligging/oriëntatie van de stenen doorheen de kelder. Terwijl de bakstenen bij spoor 3.6 noord-zuid georiënteerd zijn, liggen deze bij spoor 3.7 in oost-westelijke richting.

Spoor 3.1 is een muur die in de westelijke wand van de werkput verdwijnt. Hij is opgebouwd uit roze/rode bakstenen (19x9x6 cm) die aan elkaar gehecht zijn met cementmortel. Het zichtbare deel heeft een lengte van 2m en een breedte van 0.36m. Tijdens de uitwerking van het grondplan van de tweede fase werd duidelijk dat deze muur behoort tot S1029, een muur die onderdeel uitmaakt van het aangetroffen kanalsysteem (zie hieronder). Tot slot werden nog een recent betonnen afwateringsgootje (S3.2) en een recente rioolbak (S3.3) aangetroffen.

Tijdens een tweede fase werden er in werkput 1 10 putten uitgegraven (werkput 5-14). Deze werden allen aangelegd op een dieper niveau, vlak 2 en 3. De afmetingen van deze werkputten varieerden van 0.8m tot 2m in breedte en van 0,90m tot 3m in lengte.

In werkput 5 konden twee sporen onderscheiden worden. Een eerste spoor, 5.1, is de fundering van de huidige muur. Spoor 5.2 is een muur die dwars op de huidige muur en diens fundering staat. De stenen waaruit deze muur is opgebouwd hebben een afmeting van 22x9x6 cm en zijn in wild verband op elkaar gestapeld en voorzien van cementmortel.

Figuur 17: Overzichtsfoto van werkput 7.

Ook in werkput 6 werden 2 recente muren aangetroffen. Spoor 6.1 is gelijk aan spoor 5.1 en spoor 6.2 is een muur die hier eveneens dwars op staat. In werkput 7 kwam een gewapend betonnen vloer boven die over de gehele werkput te zien was. Bovenop deze betonnen vloer lagen twee recente

muren (S7.3 en S7.4) (zie Figuur 17). Muur 7.3, een bakstenen muur, is bezet met witte tegels (10x10 cm) die op de achterkant voorzien zijn van een stempel waarop 'cerabati Jurbise' te lezen staat. Onderzoek leerde dat deze tegels werden vervaardigd in de 20ste eeuw, tussen 1922 en 1984.¹⁴ Deze muren maken dus deel uit van de garage die hier in de 20ste eeuw gevestigd was.

In het oosten van werkput 10 werd een bakstenen fundering teruggevonden waarop de huidige steunbeer geplaatst is. De bakstenen, die in wildverband waren geplaatst, hadden een afmeting van 22x9x6 cm en waren op elkaar gemetst met cementmortel. In werkput 11 (3.20m x 1.20m) werd 1 spoor herkend, het betrof een muur opgebouwd uit baksteen (20x9x6 cm) die een noord-zuid oriëntatie kent. Werkput 12 werd aangelegd in de noordelijke zijde van werkput 1. Hierin werd een fundering van de huidige muur herkend evenals een muur die er dwars op stond. In werkput 14 werden 2 muren blootgelegd, beiden met een west-oost oriëntatie. Beiden zijn bezet met dezelfde witte tegels (10x10 cm) zoals bij spoor 7.3 en zijn dus ook te dateren in de 20^e eeuw. In werkput 8, 9 en 13 werden geen sporen aangetroffen.

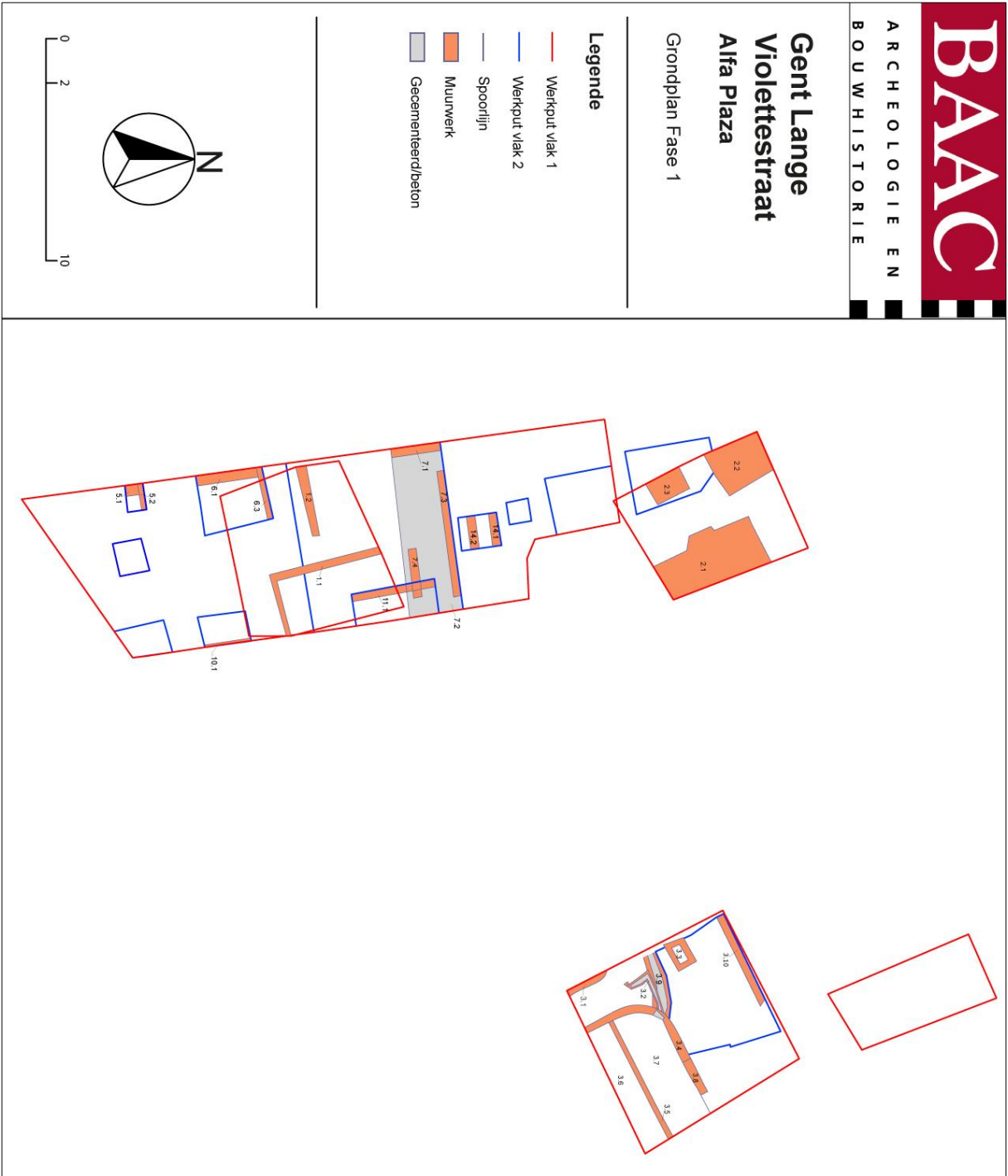
In werkput 2 werd eveneens een dieper niveau aangelegd (werkput 15) ter hoogte van spoor 2.3. Hierin werd spoor 2.3 in de diepte verder blootgelegd. Door de massieve constructie van de muurconstructie rijst het vermoeden dat deze toebehoorde aan de spinnerij en mogelijk gebruikt werd als ondersteuning voor zwaardere machines (zie Figuur 18).

Figuur 18: Foto van werkput 15 met de massieve muur S2.3.

In werkput 3 werd tot slot ook verdiept tot op een 2de en een 3de niveau. Hierbij kwam een afwateringsbak (S3.9), die een west-oost oriëntatie kent en muur 3.4 doorsnijdt, aan het licht. Binnenin is deze goot bezet met cement. Spoor 3.10 is een muurtje uit roze/rode bakstenen (18x8,5x5,5 cm) die in wildverband op elkaar gestapeld zijn en voorzien van cementmortel. Bij aanleg van het derde vlak werd nog een muurtje (S3.11) teruggevonden. Deze muur is opgetrokken uit roze/rode baksteen (22x9x5,5 cm) en cementmortel en heeft een zuid-noord oriëntatie.

¹⁴ Genicot 2007, 16.

Figuur 19: Grondplan met alle sporen van Fase 1 van het onderzoek.

4.2 Tweede fase (april 2014).

Tijdens de tweede fase werd de volledige binnentuin ca. 0,50-0,75m verdiept tot ca. 7,10 +TAW. Hierbij werden verschillende muurresten aangetroffen die kunnen worden toegeschreven aan de textielfabriek die hier gedurende de 19de en het begin van de 20ste eeuw gevestigd was. De werkput (Werkput 16) kan op basis van de aangetroffen structuren in vier zones worden opgedeeld: centraal, het westen, het noorden en het oosten van het plangebied.

Centraal op het terrein werden vier zware, massieve bakstenen funderingen blootgelegd (S1006, S1011, S1015 en S1017/S1018). Deze massieve muurconstructies zijn 10m á 11m lang en 1,5m á 2m breed en liggen parallel aan elkaar met telkens ongeveer 1m tussenruimte. Ze zijn opgebouwd uit hard gebakken oranje/rode bakstenen (20/18x10/8x5/4,5) en matig harde, grijze cementmortel met inclusies van houtskool/steenkool en kalkbrokjes. De buitenkanten van het massief zijn steeds mooi afgewerkt met afwisselende lagen kopse en gestrekte bakstenen. Binnenin het massief kan er geen regelmaat herkend worden en wordt ook gebruik gemaakt van halfjes. De oostelijke hoeken van S1006 en S1011 zijn afgewerkt met bewerkte blokken zandsteen. Deze natuurstenen blokken werden ook, samen met baksteenpuin, teruggevonden in de tussenruimtes tussen de massieven. Deze tussenruimtes bleken op ca. 6,65 +TAW een bakstenen vloer te hebben. Door deze vloer en de mooie afwerking van de zijdes van de massieven kunnen deze tussenruimtes als een soort kanaaltjes/gangen geïnterpreteerd worden. Tussen S1017/1018 en S1015 werd tevens een metalen sluitingsmechanisme, een soort sluisdeur, aangetroffen. Dit ondersteunt de theorie dat in deze kanaaltjes water, stoom of afval werd aan- of afgevoerd en dat deze kanalen via de sluisdeur(en) konden geopend of gesloten worden.

Figuur 20: Overzichtsfoto van het centrale deel van Werkput 16 met de vier massieve bakstenen funderingen. De ronde schoorsteenfundering is linksboven zichtbaar. De sluisdeur is aangeduid met een witte pijl.

De twee zuidelijke massieven (S1006 en S1011) lopen in het oosten uit op een ronde constructie (S1027). Deze is opgebouwd uit dezelfde bakstenen en cementmortel als de massieven. In het midden bevindt zich een opening die via een doorgang in het zuiden aansluit op het kanaaltje tussen S1006 en S1011. Deze centrale ruimte en de opening naar het kanaaltje was opgevuld met baksteenpuin en verbrande assen. Mogelijk kan deze massieve, ronde constructie als de fundering van een fabrieksschoorsteen worden geïnterpreteerd. De weergave van de spinnerij (zie Figuur 5) waarop verschillende schoorstenen zijn afgebeeld ondersteunt deze interpretatie.

Figuur 21: Foto van de sluisdeur in het kanaal tussen S1015 en S1017/1018.
Ook S1029 is onderaan op de foto zichtbaar.

Figuur 22: Foto van de ronde schoorsteenfundering (S1027) waarin een grote hoeveelheid roetneerslag werd aangetroffen

Vanuit de oostelijke zijde van S1017/1018 vertrekt een oostwaarts lopende muur (S1029) die al vlug zuidwaarts afbuigt en doorloopt tot S1027. Hierdoor wordt het kanaaltje tussen S1017/1018 en S1015 verbonden met dat tussen S1015 en S1011. De twee-steens brede muur is opgebouwd uit dezelfde bakstenen en grijze cementmortel als de overige structuren.

De muurstructuren die in de westelijke zone van de binnenplaats werden aangetroffen staan in verbinding met de centraal gelegen massieve constructies. Het betreft onder andere twee bakstenen (18x10x4,5) vloertjes (S1009 en S1013) die op zand zijn gefundeerd en bestreken met grijze cementmortel. Rondom deze vloertjes bevinden zich nog verschillende muurtjes die met elkaar of met één van de massieven in verbinding staan. De gebruikte materialen, baksteen en mortel, komen overeen met deze gebruikt in de reeds besproken structuren.

In het noorden van de binnenplaats werden verschillende muren opgetekend die op basis van de oriëntatie verbonden kunnen worden met het gebouw dat ten noorden van de binnenplaats gelegen is. In totaal kunnen vier ruimtes herkend worden die ongeveer 4,50m naar het zuiden uitsteken t.o.v. gebouw. De eerste ruimte (S1021/S1022) is 1,80m breed, de tweede (S1024) 3,50m, de derde (S1032) 2,50m en de vierde (S1033) 4,50m. De muren zijn recent van oorsprong. Bij de constructie is namelijk gebruik gemaakt van harde, rode bakstenen (18x8x4,5) en grijze cementmortel. In twee massieve funderingsblokken (S1023 en S1026), die in relatie staan met deze muren, zijn tevens betonijzers ingeboord, wat de recente datering van de structuren ondersteunt.

Figuur 23: Foto van de recente muren in het noorden van de werkput. S1020, een recente bakstenen riolering, is centraal op de foto zichtbaar.

Vanuit S1032 vertrekt een afwateringskanaal dat aan de binnenzijde gecementeerd is. Het afwateringskanaal sluit aan op het kanaaltje dat uitmondt in de kelder (S3.4) dat tijdens de eerste fase werd opgegraven. In deze zone van het opgravingsgebied werden nog een recente bakstenen riolering (S1020) en een recent beerbakje (S1035) aangetroffen. S1034/1036, een recente muur, sluit aan op S3.10, een muur die reeds in de eerste fase van het onderzoek werd opgetekend.

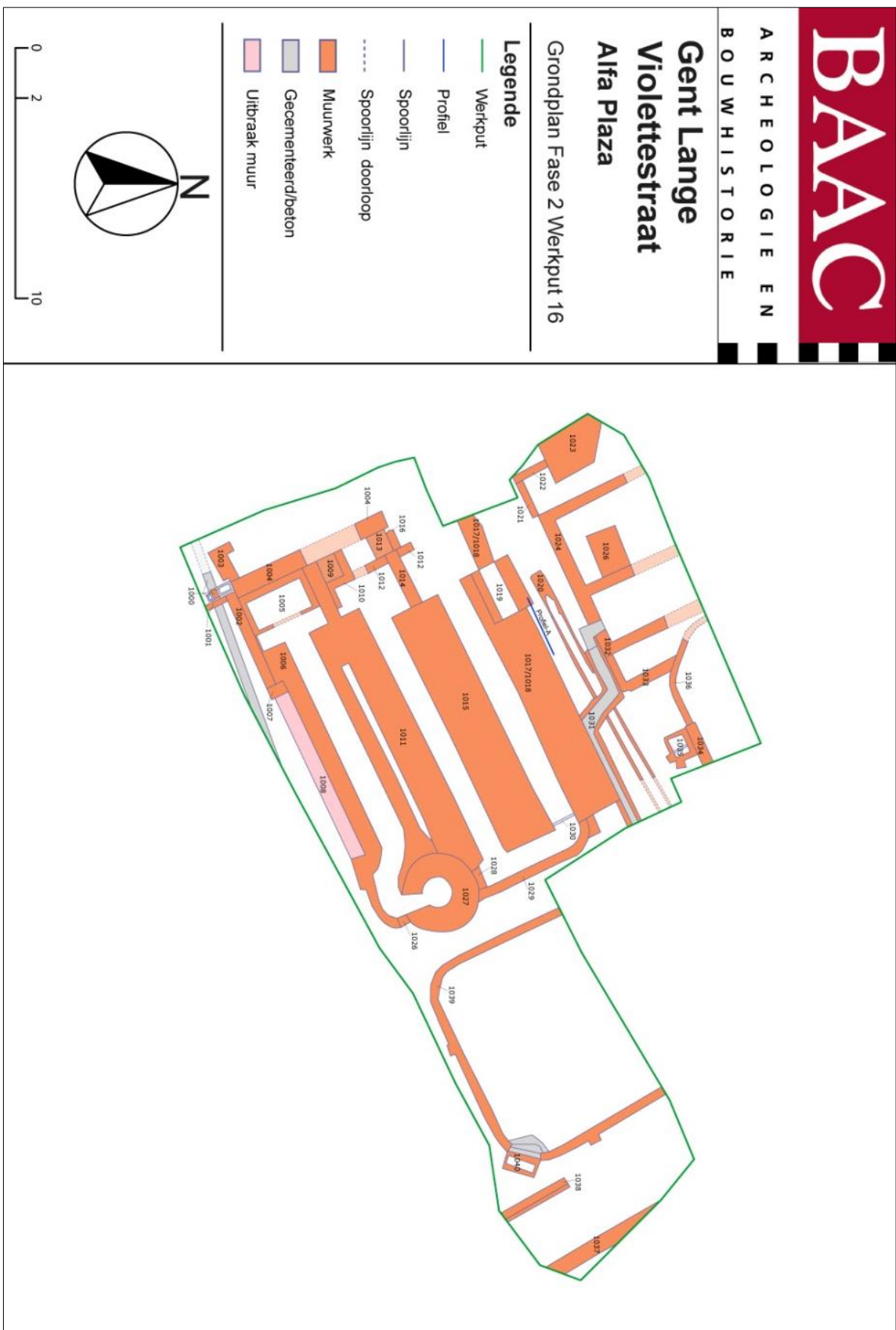

Figuur 24: Overzichtsfoto van de recente afvoerkanaaltjes die in het noorden van werkput 16 werden opgetekend.

Figuur 25: Foto van het oostelijke deel van werkput 16 met de kelder (S1039) die hier werd aangetroffen en waarvan een deel reeds tijdens de eerste fase van het onderzoek werd aangetroffen.

De kelder (S1039) die in het oosten van de binnenplaats werd aangetroffen sluit aan op deze die werd aangetroffen tijdens de eerste fase van het onderzoek in 2012. De ingang van deze kelder bevindt zich in het zuidoosten, waar zich een trap (S1040) bevindt. De afmetingen bedragen 10m bij 9m. Deze kelder maakte vermoedelijk ook deel uit van de voormalige textielfabriek. Ten oosten van deze kelder werden nog twee (sub)recente muren aangetroffen (S1037 en S1038). Deze sluiten aan op de nog bestaande bebouwing ten zuiden en oosten van de werkput en gaan vermoedelijk terug op de voormalige garage.

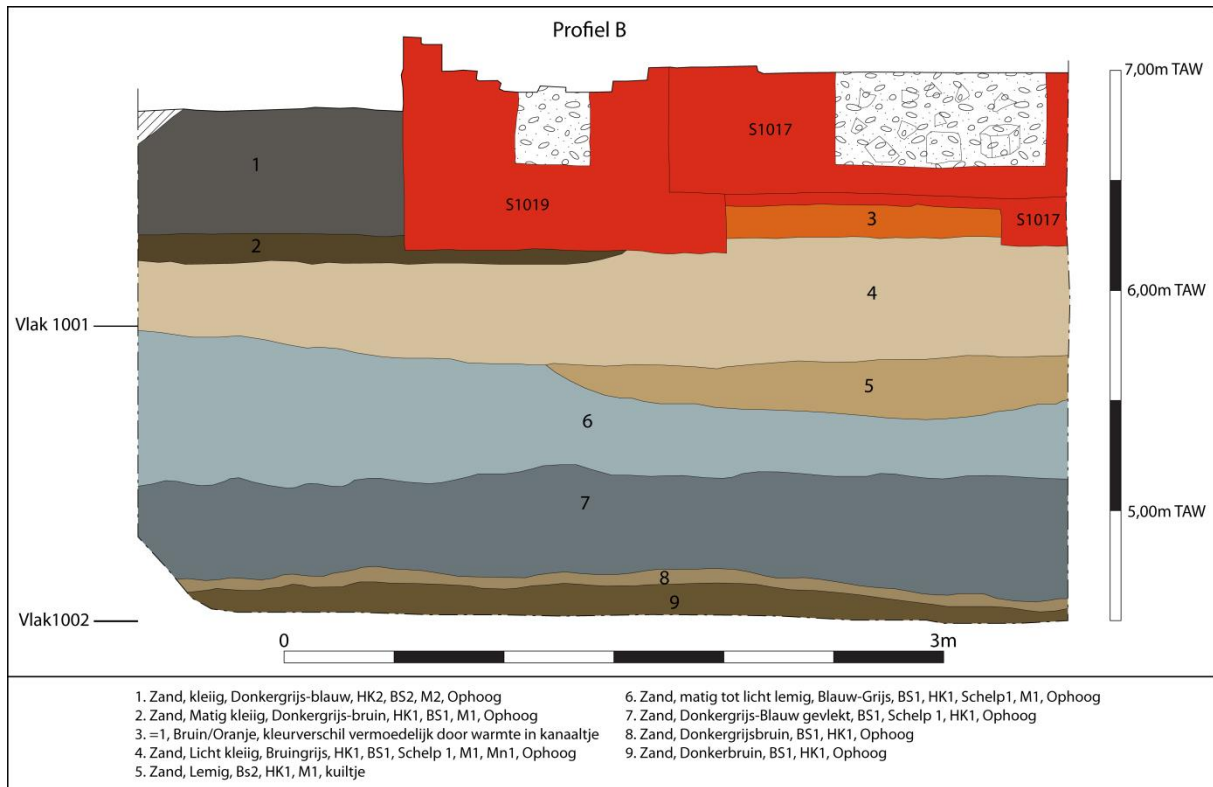
Figuur 26: Grondplan met alle sporen van Werkput 16.

Bij het uitgraven van werkput 17 werd een eerste vlak aangelegd op circa 1,300m (+5.80m TAW) onder het vorige vlak (+7.10m TAW). Dit vlak bevond zich meteen onder de zware funderingen die in de vorige fase van het onderzoek werden aangetroffen. In dit vlak werden 2 afvalkuilen (S1041 en S1042), gevuld met bouwafval, aangetroffen. Deze houden vermoedelijk verband met de uitbreidingsactiviteiten van de textielfabriek op het einde van de 19de eeuw. Na documentatie van het eerste vlak werd laagsgewijs verdiept tot op de maximale diepte van de aan te leggen bouwput. Het tweede vlak werd aangelegd op +4.50m TAW. Bij het verdiepen werden geen sporen of structuren aangetroffen. Ook de moederbodem werd op dit niveau nog niet bereikt.

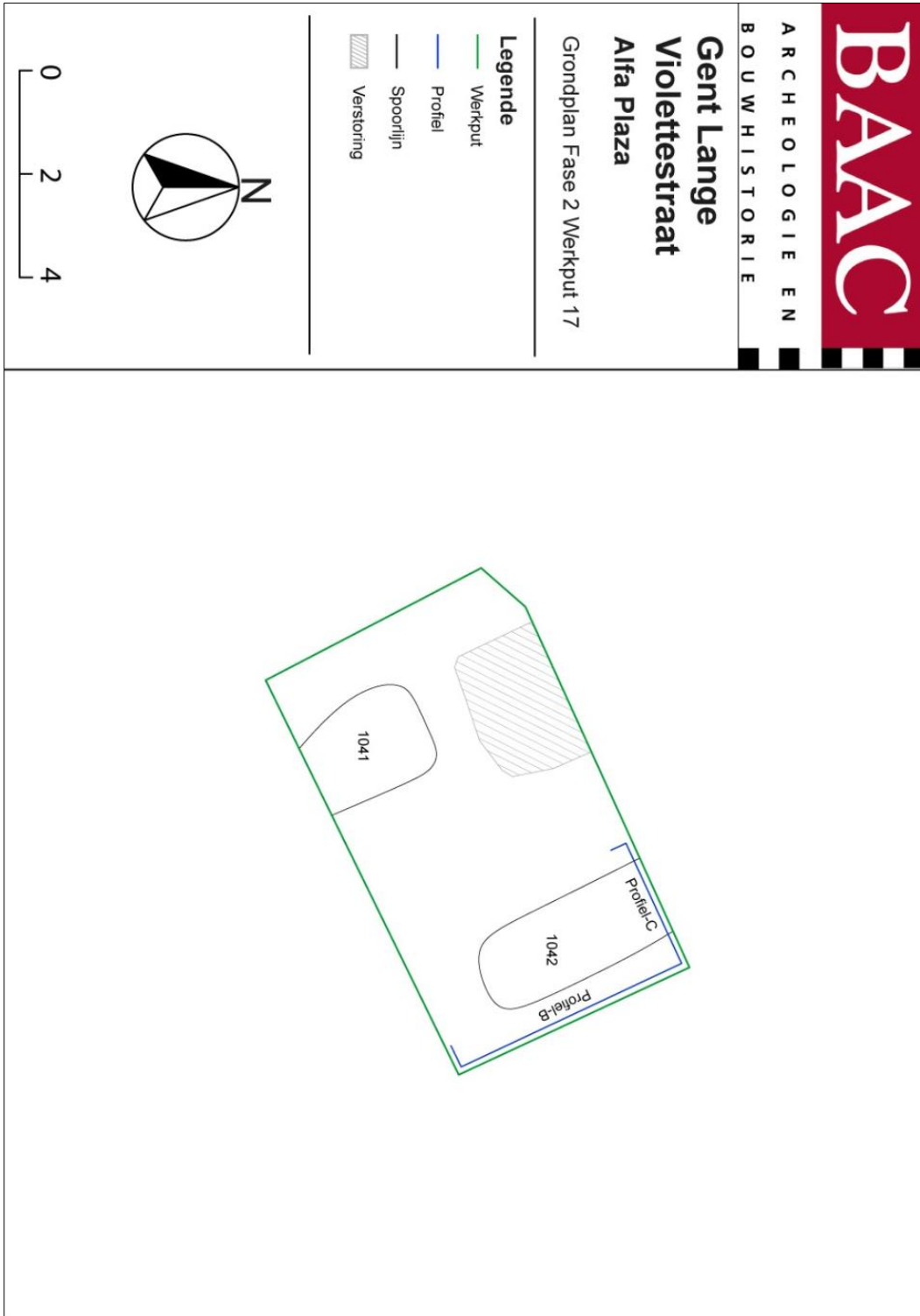
In het noordoosten van de put werd een profiel (profiel-B) gedocumenteerd. Hieruit bleek dat er zich verschillende antropogene ophogingslagen boven elkaar bevonden. In deze lagen werden resten van baksteen, houtskool, mortel en aardewerk aangetroffen. Uit de verschillende lagen werd aardewerk ingezameld om de bodemopbouw te kunnen dateren. Laag 4 bevat vier scherven (twee wandscherven rood aardewerk, één wandscherf grijs aardewerk en een randscherf van een drinknap in grijs aardewerk) die tussen de 14e en 15e eeuw gedateerd worden. Uit Laag 6 werden verschillende scherven rood aardewerk ingezameld. Het ging hier om 4 wandscherven en één randscherf van een grape. Voor dit materiaal kan een globale datering tussen de 15e en 16e eeuw worden gegeven. Het aanwezige materiaal in laag 7, waaronder rood en grijs aardewerk en steengoed, kan tussen de 14e en de 15e eeuw gedateerd worden. Concluderend kan gesteld worden dat er zich binnen het opgravingsterrein verschillende ophoglagen uit de laatmiddeleeuwse periode bevinden waarboven zich de resten van de 19de eeuwse textielfabriek bevinden.

Figuur 27: Foto van Profiel-B. Dit profiel werd in het noordoosten van werkput 17 gedocumenteerd en geeft een mooi overzicht van de verschillende ophogfases van de onderzoekslocatie tijdens de late middeleeuwen.

Figuur 28: Tekening Profiel B

Figuur 29: Grondplan met alle sporen van Werkput 17.

5 Besluit en archeologische vraagstelling

Met het archeologische onderzoek werd beoogd een inzicht te krijgen in de bewoningsgeschiedenis van deze zone net binnen de 14de eeuwse stadsomwalling. De historische kennis over deze site vanaf de 14de eeuw, het voormalige Sint-Jorisklooster en de spinnerij, dient verder te worden aangevuld met materiële bewijzen. Voorafgaand aan de 14de eeuw beschikken we momenteel nog niet over relevante archeologische kennis, bedoeling was om deze lacune in te vullen.

Er werden tijdens het onderzoek enkel (sub)recente sporen aangetroffen die teruggaan op de voormalige textiel fabriek of garage die binnen het plangebied gevestigd was en waarvan nog enkele gebouwen bewaard zijn gebleven.

De centraal en in het westen van het plangebied aangetroffen structuren vormen een afvoer/aanvoersysteem dat vermoedelijk verband hield met de (stoom)machines die de weefgetouwen en spinmachines van de textiel fabriek aandreef. Info over de textielindustrie en de bijhorende machines en fabrieken te Gent werd ingewonnen bij het MIAT (Museum over Industrie, Arbeid en Textiel). De ketel van deze fabrieken bevond zich meestal in de kelder waarbij de evacuatie van de rook gebeurde via een interne gemetselde koker, met een uitbouw boven het dak. Bij de opkomst van de stoommachines was er veel bezwaar van de omwonenden tegen de roetvervuiling die ze zouden teweegbrengen. Er werd daarom naar manieren gezocht om te voorkomen dat er roetdeeltjes in de omgeving gingen rondzweven. Een oplossing was de lengte van de schouw aan te passen, maar ook aan de brander en de ketels werden aanpassingen doorgevoerd. Zo werd er verse lucht aangezogen op grondniveau of werd de rook door verschillende kanalen geloodst waardoor deze af kon koelen en roet afzetten alvorens te worden afgevoerd. De stoommachines hadden ook een constante aanvoer van vers water nodig, zowel voor stoomvorming als voor afkoeling.¹⁵

Verschiedende structuren die aan het licht kwamen tijdens het onderzoek kunnen in dit verhaal worden ingepast. Zo was in de kelder (S1038 en S3.4/3.8) mogelijk de ketel van de stoommachine ondergebracht. De kanaaltjes tussen de massieven en de metalen sluisdeur houden waarschijnlijk verband met de aan en afvoer van water. De roetdeeltjes in de cirkelvormige structuur en in het meest zuidelijk kanaal wijzen op de afvoer van rook en stoom. De cirkelvormige structuur kan daarbij als basis voor een schoorsteen worden geïnterpreteerd.

Aanwijzingen van oudere structuren en bewoningssporen werden tijdens de opgraving niet aangetroffen. Door de in profiel-B aangetroffen ophogingslagen kan worden aangetoond dat het plangebied tijdens de late middeleeuwen werd opgehoogd. Bewoningssporen uit deze periode, die samen gaan met het op deze locatie gevestigde kloostercomplex van de Sint-Jorisorde, werden echter niet teruggevonden. Een mogelijke verklaring hiervoor is dat de binnentuin van het klooster ter plaatsen van het plangebied gelegen was (zie Figuur 4). Bouwactiviteiten ten behoeve van de bouw en uitbreiding van de textiel fabriek kunnen eveneens impact gehad hebben op eventuele structuren en sporen uit deze periode.

¹⁵ De Herdt & Deseyn 1983

6 Bibliografie

AGENTSCHAP GEOGRAFISCHE INFORMATIE VLAANDEREN (AGIV) 2014: *Digitale bodemkaart Vlaanderen* [online], <http://geo-vlaanderen.agiv.be/geo-vlaanderen/bodemkaart/#> (geraadpleegd op 21 mei 2014).

ATLAS GOETGHEBUER, Stadsarchief Gent.

BEELDBANK GENT, <http://www.beeldbankgent.be/>

CAPITEYN A., CHARLES L., LALEMAN M.C. 2007: *Historische atlas van Gent. Een visie op verleden en toekomst*, Gent

CENTRALE ARCHEOLOGISCHE INVENTARIS (CAI) 2011: *Gent – Lange Violettenstraat* [online], <http://geovlaanderen.gisvlaanderen.be/geo-vlaanderen/cai/#>, (geraadpleegd op 21 mei 2014).

COENE A. & DE RAEDT M. 2011: *Kaarten van Gent. Plannen voor Gent 1534-2011*, Gent

DE HERDT, R. & DESEYN, G. 1983: *Onder stoom (Aspecten van de geschiedenis van de stoommachine)*, met een bijdrage van VANDEWALLE, P., Gent.

DE MOOR G. & VAN DE VELDE D. 1994: *Toelichtingen bij de Kwartairgeologische Kaart van België, Vlaams Gewest*, Kaartblad (13) Brugge, Gent (Vakgroep Geografie, Universiteit Gent).

DEVRIESE L. 2011a: Het Sint-Jorishuis aan de Vijfwindgaten, deel 4, De Zusters bouwen, verbouwen en beschilderen 'naer de nieuwe geeste', *De Heraut*, jaargang 46 nr.1, Gent

DEVRIESE L. 2011b: Het Sint-Jorishuis aan de Vijfwindgaten, deel 5, spinmolens en getouwen in kapel en klooster (1811-1930), *De Heraut*, jaargang 46, nr. 2, Gent.

DE WEERDT D. 1959: *De Gentse textielbewerders en arbeidersbeweging tussen 1866 en 1881*, Leuven.

DIGITALE BIBLIOTHEEK VAN DE KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK VAN BELGIE 2014a: Ferrariskaart [online], http://belgica.kbr.be/nl/coll/cp/cpFerrarisCarte_nl.html, (geraadpleegd op 21 mei 2014).

DOV VLAANDEREN 2014a: Databank Ondergrond Vlaanderen [online], <https://dov.vlaanderen.be/dovweb/html/index.html> (geraadpleegd op 21 mei 2014).

DOV VLAANDEREN 2014b: Databank Ondergrond Vlaanderen Geografisch Zoeken [online], <https://dov.vlaanderen.be/dov/DOVInternet/startup.jsp> (geraadpleegd op 21 mei 2014).

GENICOT J., 2007, *Jurbise, Lens, Quaregnon et Saint-Ghislain, Mardaga*, Ministère de la region Wallonne, pp. 16-17

GOOGLE EARTH 2014: *Luchtfoto omgeving Lange Violettenstraat*

INVENTARIS ONROEREND ERFGOED 2014a: *Gent. Inventaris van het Bouwkundig Erfgoed* [online], <https://inventaris.onroerenderfgoed.be> (geraadpleegd op 21 mei 2014).

STEYAERT, J.J., 1847, *Beknopte beschrijving van Gent, of verkorte historische beschouwing van die stad en hare bewoners, van de merkwaardige gebouwen, gestichten en maatschappijen, de beroemde Gentenaren, enz.*, Gent

UNIVERSITEITSBIBLIOTHEEK HEIDELBERG 2014: *Kaart Braun & Hogenberg* [online], <http://diglit.ub.uni-heidelberg.de/diglit/braun1582bd1> (geraadpleegd op 15 januari 2014)

7 Lijst met figuren

Figuur 1: Luchtfoto met aanduiding van het plangebied (rode kader).	2
Figuur 2: Puttenplan met aanduiding van de verschillende werkputten op de kadasterkaart.....	4
Figuur 3: Bodemkaart van Vlaanderen met situering van het plangebied (groene cirkel).	5
Figuur 4: Weergave van het kloostercomplex van Sint-Joris omstreeks 1700. De kapel, die in 1936 werd afgebroken is duidelijk zichtbaar op deze weergave. Het gebouw links bestaat momenteel nog steeds, maar onderging grote veranderingen in de periode dat het complex in gebruik was als weverij/spinnerij. Momenteel wordt het omgebouwd tot verschillende lofts. Ter plaatsen van de vroegere binnentuin van het klooster is in het huidige plan eveneens de binnentuin van de lofts gepland (werkput 16 en 17). (Bron:	6
Figuur 5: Een, ietwat overdreven, weergave van de spinnerij Pipyn. Op de voorgrond is de Vijfwindgatenstraat zichtbaar, het tot fabrieksruimte omgevormde kloostergebouw (midden boven) en de spinnerij-kapel (rechts boven) zijn goed herkenbaar. (Bron: jaren 1920, brochure uit de verzameling A. Verbeke).....	7
Figuur 6: Foto van de in de kapel opgestelde spinmachines (Bron: jaren 1920, bedrijfsbrochure Pipyn, verzameling A. Verbeke).	7
Figuur 7: Foto van de afbraakwerkzaamheden aan de kapel in 1936.(Bron: Stadsarchief, verzameling Stedelijke Commissie voor Monumenten en Stedenschoon).....	8
Figuur 8: De netkaart van Gent opgesteld door Jacob van Deventer in 1559 (noord georiënteerd) met een uitsnede ter plaatse van het plangebied (aangeduid met rode cirkel). (Bron: Coene & De Raedt 2011, 34).....	9
Figuur 9: Kaart van Frans Hogenberg uit 1572 (oost georiënteerd) met uitsnede van het plangebied (blauwe cirkel). (Bron: Universiteitsbibliotheek Heidelberg 2014)	10
Figuur 10: Stadsplan door Henricus Hondius uit 1649(west georiënteerd), met in uitsnede van het plangebied (rode cirkel).(Bron: Capiteyn, Charles, Laleman 2007, 27)	10
Figuur 11: Uitsnede uit de kaart van Ferraris (1771-1778), noordelijk georiënteerd. Het plangebied staat bij benadering met een blauwe cirkel aangeduid. (bron: Digitale bibliotheek van de koninklijke bibliotheek van België 2014)	11
Figuur 12: Plan van P. De Vos uit 1798 (west georiënteerd) met aanduiding van de kapel (rood), de huidige loop van de straat (geel) na de afbraak van de kapel, de huidige gebouwen (groen) en de locatie van de vroegere binnentuin ("jardin") (blauw), waar nu in het huidige plan ook de binnentuin gerealiseerd zal worden. (Bron: Atlas Goetghebuer).	11
Figuur 13: Uitsnede uit de kaart van de CAI met aanduiding van het plangebied.	12
Figuur 14: Overzichtsfoto van werkput 1.	13
Figuur 15: Overzichtsfoto werkput 2.	14
Figuur 16: Overzichtsfoto van de kelder die werd aangetroffen in werkput 3 (met spoomnummers). ...	14
Figuur 17: Overzichtsfoto van werkput 7.	15
Figuur 18: Foto van werkput 15 met de massieve muur S2.3.....	16
Figuur 19: Grondplan met alle sporen van Fase 1 van het onderzoek.	17
Figuur 20: Overzichtsfoto van het centrale deel van Werkput 16 met de vier massieve bakstenen funderingen. De ronde schoorsteenfundering is linksboven zichtbaar. De sluisdeur is aangeduid met een witte pijl.	18
Figuur 21: Foto van de sluisdeur in het kanaal tussen S1015 en S1017/1018.....	19
Figuur 22: Foto van de ronde schoorsteenfundering (S1027) waarin een grote hoeveelheid roetneerslag werd aangetroffen	19
Figuur 23: Foto van de recente muren in het noorden van de werkput. S1020, een recente bakstenen riolering, is centraal op de foto zichtbaar.....	20
Figuur 24: Overzichtsfoto van de recente afvoerkanaaltjes die in het noorden van werkput 16 werden opgetekend.	21
Figuur 25: Foto van het oostelijke deel van werkput 16 met de kelder (S1039) die hier werd aangetroffen en waarvan een deel reeds tijdens de eerste fase van het onderzoek werd aangetroffen.	21
Figuur 26: Grondplan met alle sporen van Werkput 16.	22
Figuur 27: Foto van Profiel-B. Dit profiel werd in het noordoosten van werkput 17 gedocumenteerd en geeft een mooi overzicht van de verschillende ophoofphasen van de onderzoekslocatie tijdens de late middeleeuwen.	23
Figuur 28: Tekening Profiel B.....	24
Figuur 29: Grondplan met alle sporen van Werkput 17.	25

8 Bijlagen

8.1 Lijsten

8.1.1 Sporenlijst

8.2 Kaartmateriaal

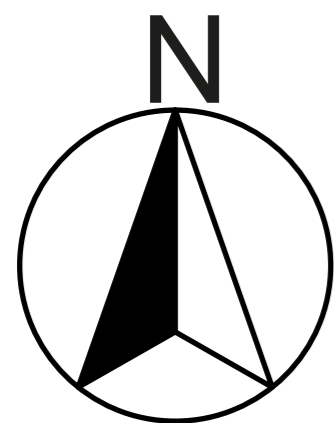
8.2.1 Overzichtsplan

Gent Lange Violettestraat Alfa Plaza

Grondplan Alle Sporen
Fase 1 en 2

Legende

- Werkput Fase 1 Vlak 1
- Werkput Fase 1 Vlak 2
- Werkput Fase 2
- Profiel
- Spoorlijn
- Spoorlijn doorloop
- Muurwerk
- Gecementeerd/beton
- Uitbraak muur
- Verstoring

0 2 10

